

Nr 13.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående medel för anordnande av vissa försök med generatorgasdrivna automobiler; given Stockholms slott den 19 november 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Janne Nilsson.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 november 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och jordbruksdepartementen anför chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Nilsson:

Frågan om generatorgassystemets användning för drift av motorfordon är för närvarande föremål för utredning av särskilda för ändamålet inom försvarsdepartementet tillkallade sakkunniga, den s. k. 1937 års gasgeneratorkommitté.

Vid anmälan i statsrådet den 15 januari 1937 av frågan om igångsättande av nämnda utredning framhölls, att bland åtgärder, som kunde tänkas ifråga-

komma för främjande av de för utredningen angivna syftemålen, kunde nämnas åläggande för vissa civila myndigheter att anskaffa och upprätthålla generatorgasdrivna bilparker.

I skrivelse den 21 juli 1937 har *1937 års gasgeneratorkommitté*, under åberopande av att utredningsuppdraget omfattade jämväl nyssberörda spörsmål, anført, att av de grundläggande undersökningar, som av kommittén ditintills utförts, hade framkommit, att tillförlitliga objektiva bedömningsresultat för generatorgasbilar under olika trafikförhållanden endast funnes i ett fåtal fall. Vissa av dessa resultat härrörde dessutom från för generatorgasdrift mindre lämpliga biltyper, varjämte det äldsta och först i marknaden utkommande generatoraggregatet använts, utan att de förbättringar, som under tiden framkommit på detta område, utnyttjats. Det vore därför av betydelse för kommitténs fortsatta utredningsarbete, om ett visst antal generatorgasbilar kunde insättas på olika trafikområden, så att kommittén bleve i tillfälle att under viss tid insamla material från driftresultaten. Kommittén ville föreslå, att ett statsanslag beviljades, avsett för inmontering av aggregat i högst 10 motorfordon hos fordonsägare, som förklarade sig villiga att ställa för ändamålet lämpliga fordon till förfogande för omändring för generatorgasdrift samt underkasta sig de undersökningar och det statistikförande av driften, som erfordrades för att skapa ett objektivt bedömningsmaterial. Kommitténs avsikt vore att inleda underhandlingar med myndigheter, korporationer och andra fordonsägare, som vore villiga att under minst sex månader ställa sina för flytande bränsle inrättade motorfordon till förfogande för användning för generatorgasdrift och till kommittén lämna önskade uppgifter angående driftkostnader m. m. Om fordonsägaren efter avslutad kontrollverksamhet önskade inköpa generatoraggregatet, komme den summa, som därför betalades, efter värdering, att återbetalas till staten. Kostnaderna beräknades efter ett belopp av 2,500 kronor för varje med generatoraggregat monterat fordon till sammanlagt högst 25,000 kronor.

Statskontoret har i utlåtande i ärendet den 5 augusti 1937 anført, att därest efter avslutandet av den ifrågavarande kontrollverksamheten försäljning till motorfordonsägare av generatoraggregat i nämnvärd utsträckning vore att förvänta, det skulle ligga närmast till hands att bestrida ifrågavarande kostnad från en särskild för ändamålet uppförd förskottstitel och sedermera hos Kungl. Maj:t göra framställning om täckning av förskottet. Då det emellertid knappast syntes kunna förutsättas, att dylik försäljning komme till stånd, syntes i stället för ändamålet med lika kostnadsfördelning få anlitas antingen fjärde och nionde huvudtitlarnas reservationsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga eller ock lantförsvarets och nionde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter.

Arméförvaltningens tyg- och civila departement hava i utlåtande den 12 augusti 1937 anført, att med hänsyn till det i förhållande till nu ifrågavarande utgift ringa belopp, varmed fjärde huvudtitelns kommittéanslag vore uppfört i riksstaten, samt i betraktande av att lantförsvarets anslag till extra utgifter för nu löpande budgetår redan blivit i betydande omfattning be-

lastat, syntes — även om återbetalning i viss omfattning skulle i sinom tid kunna påräknas — intetdera av dessa anslag böra tagas i anspråk för ifrågasvarande ändamål. Arméförvaltningens civila departement ville därför föreslå, att i stället anlätades anslaget till oförutsedda utgifter. Vid bifall härtill syntes föreskrift böra meddelas, att därest fordonsägare efter avslutad kontrollverksamhet önskade inköpa generatorgasaggregat, den summa, som efter prövning av gasgeneratorkommittén skulle återbetalas, skulle inlevereras till arméförvaltningen för att tillställas statskontoret och av nämnda ämbetsverk tillgodoföras anslaget till oförutsedda utgifter. — Då omförmälda försöksverksamhet borde bedrivas i nära förbindelse med den myndighet, som handlade arméns motorfordonsväsen, finge tygdepartementet föreslå, att det ifrågasvarande beloppet, 25.000 kronor, gjordes tillgängligt för tygdepartementet för bestridande av kostnaderna för försökens genomförande. Vidare syntes tygdepartementet böra äga att efter samråd med gasgeneratorkommittén meddela erforderliga föreskrifter för kontrollverksamheten samt på förslag av gasgeneratorkommittén bestämma, av vilka fordonsägare försöken skulle verkställas.

Såsom jag vid behandlingen av frågan om tillsättandet av 1937 års gasgeneratorkommitté till statsrådsprotokollet uttalade, måste en fortsatt utveckling av möjligheterna till användning av generatorgas som drivmedel för motorfordon anses innebära ett försvarsintresse av stor betydelse liksom en dylik utveckling lär få anses vara av intresse även ur allmän ekonomisk och näringspolitisk synpunkt, icke minst inom skogs- och lantbruksområdet. *Departements-
chefen.*

Jämväl inom riksdagen hava liknande synpunkter funnit uttryck, i det att statsutskottet vid behandlingen av ett motionsvis väckt yrkande om medel för anskaffning av generatorgasdrivna motorfordon för trängtrupperna (utlåtande 1936: nr 4 punkt 45:o) anført, att utskottet funne frågan om upprätthållande och utvecklande av generatorgasdrift vara av stort allmänt intresse och förtjänt av särskild uppmärksamhet ävensom uttalat sin förvissning om att gasgeneratorkommittén komme att utrustas med alla de hjälpmedel, som behövdes för att utredningen skulle på ett allsidigt och tillförlitligt sätt kunna verkställas.

Gasgeneratorkommitténs förevarande framställning avser att möjliggöra för kommittén att på grundval av praktiska försök bilda sig en uppfattning om förutsättningarna för att inom den civila samfärdseln i större eller mindre omfattning kunna använda generatorgas såsom drivmedel för motorfordon. Att en dylik försöksdrift skulle vara av stor betydelse för kommitténs arbete, synes stå klart. Emellertid lär det knappast kunna förväntas, att innehavare av motorfordon skola ställa sina fordon till förfogande för en sådan försöksverksamhet, därest icke de med monteringen av generatoraggregatet m. m. förenade kostnaderna bestridas av statsmedel. Jag finner mig fördenskull böra tillstyrka, att särskilda medel ställas till förfogande för ändamålet.

Kommittén har räknat med att försöksdrift av angivet slag skulle anordnas å tio motorfordon i privat drift. Kostnaderna för inmonteringen av gas-generatoraggregatet m. m. hava beräknats till högst 2,500 kronor för varje fordon, vadan det belopp, som sammanlagt erfordras, skulle uppgå till högst 25,000 kronor. Emot denna beräkning har jag intet att erinra. Dock torde böra påpekas, att möjligheter föreligga för att de slutliga kostnaderna för försöksdriften skola kunna nedbringas genom inflytande köpeskillingar för inmonterade aggregat, som övertagas av fordonsägarna.

Ifrågavarande kostnadssumma är av den storleksordning, att densamma icke utan allvarliga olägenheter kan belasta vare sig de närmast berörda huvudtitlarnas — fjärde och nionde — anslag för kommittéer och utredningar genom sakkunniga eller anslagen till extra utgifter. Det synes därför och med hänsyn jämväl till ändamålets art riktigast, att kostnaderna i fråga få utgå från det utom huvudtitlarna uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. Till detta anslag böra då också återföras de köpeskillingsbelopp för övertagna aggregat, som kunna komma att inflyta.

På sätt arméförvaltningens tygdepartement anført torde anslagsmedlen i fråga lämpligen böra ställas till tygdepartementets förfogande. Närmare föreskrifter rörande medlens omhändertagande och redovisning m. m. torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid meddela.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till bestridande av kostnaderna för anordnande av vissa försök med generatorgasdrivna automobiler må av det i riksstaten för budgetåret 1937/1938 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter tagas i anspråk ett belopp av högst 25,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Anders Broberg.